

Kıbrıslı Türkler Tarafından Yönetilen Bölge

1974'ten bu yana Kıbrıs'ın güneyi Kıbrıs Cumhuriyeti Hükümeti'nin yetkisindedir. Kuzeyi ise, kendini 1983 yılında "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti" ("KKTC") olarak ilan etmiş olan Kıbrıslı Türklerin idaresindedir. Türkiye dışında, Amerika Birleşik Devletleri veya başka herhangi bir ülke "KKTC'yi" tanımamaktadır. Önemli miktarda Türk askeri adada kalmıştır. BM Barış Gücünün (UNFICYP) kontrolünde olan bir ara bölge ya da "Yeşil Hat," iki tarafı birbirinden ayırmaktadır. Bu rapor iki bölümden oluşmaktadır: Kıbrıs Cumhuriyeti ve Kıbrıslı Türklerin Yönetimindeki Bölge.

YÖNETİCİ ÖZETİ

DUYURU: ABD Dışişleri Bakanlığı, 2021'in ortalarında bu rapora bir ekleme yaparak, 6. Bölümdeki Kadınlar alt bölümüne üreme hakları konusunu detaylandıran daha geniş bir ek yayınlacaktır.

Kıbrıs'ın kuzeyi 1974'ten beri, 1983'te tek taraflı olarak kendini "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti" ("KKTC") olarak ilan etmiş olan Kıbrıslı Türkler tarafından yönetilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri de dahil, Türkiye dışında başka herhangi bir ülke "KKTC'yi" tanımamaktadır. 2020 yılında Ersin Tatar özgür ve adil seçimler sonucunda "cumhurbaşkanı" seçilmiştir. 2018 yılında, özgür ve adil seçimler sonucunda 50 "meclis üyesi" seçildi. "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti" "Anayasası," Kıbrıs Türk makamlarınca yönetilen bölgede "yasaların" temelini oluşturur.

"Yasanın" uygulanmasından polis sorumludur. "Polis Genel Müdürü," nominal olarak "güvenlik portföyü'nü" elinde bulunduran "Başbakanlığın" denetiminde olan bir "komutan'a" rapor verir. Kamu güvenliği ve savunması sorumluluğunu Türkiye'ye veren "Anayasaya"

göre, Polis ve Kıbrıs Türk güvenlik kuvvetleri, nihayetinde Türk ordusunun operasyonel komutası altındaydı. Yetkililer güvenlik kuvvetleri üzerinde etkin kontrol sağladılar. Güvenlik kuvvetleri mensupları bazı istismarlarda bulundu.

Önemli insan hakları konuları arasında: cezai iftira yasaları dahil ifade ve basın özgürlüğü üzerinde ciddi kısıtlamalar, sığınmacıların geri gönderilmesi, ciddi yolsuzluklar; kadına yönelik şiddete ilişkin soruşturma ve hesap verme eksikliği; insan ticareti; ve ulusal azınlık üyelerini hedef alan şiddet veya şiddet tehditlerini içeren suçlar vardı.

Yetkililer, insan hakları suistimalleri iddialarının ardından, görevlileri araştırmak için adımlar attı. Ancak bunların cezasız kaldıklarına dair kanıtlar vardı.

Bölüm 1. Kişinin bedensel ve ruhsal dokunulmazlık hakkına saygı:

A. YAŞAMA HAKKINDAN KEYFİ OLARAK YOKSUN BIRAKILMA VE HUKUK DIŞI VEYA SİYASİ GEREKÇELİ DİĞER ÖLÜMLER

“Hükümetin” veya kurumlarının keyfi veya hukuk dışı ölümlere neden olduğu konusunda haberler yoktu. Polis kuvveti ve “askeri mahkeme”, keyfi veya kanuna aykırı cinayet iddialarının soruşturulmasından ve kovuşturulmasından sorumludur.

B. KAYIPLAR

“Hükümet” otoriteleri tarafından kayıp edilen kişiler olduğu konusunda haberler yoktu.

C. İŞKENCE VE DİĞER ZALİMANE, İNSANLIK DIŞI VEYA ONUR KIRICI MUAMELE VEYA CEZALAR

“Anayasa” bu tip muameleleri yasaklamaktadır ancak yıl boyunca polisin gözaltındakileri istismar ettiği yönünde haberler yapıldı. “Anayasa,” açıkça işkenceye atıfta bulunmaz;

ancak saldırı, şiddet ve darp konusuna değinen “ceza yası” başlığı altına giren gözaltındakilere polis tarafından kötü muamele yapılmasını yasaklar. “Başsavcılık,” yıl süresince polis hakkında darp ve güç kullanma ile ilgili üç şikayet aldığını ve tüm üçüne soruşturma başlattığını bildirdi. “Başsavcılık” 2019'da polis dayığı ve güç kullanımı ile ilgili iki şikayeti soruşturduklarını bildirdi. Vakanın bir tanesi polis zulmü iddiaları hakkındaydı. Hastane belgeleri ve hemşirenin ifadesine dayanarak, “başsavcılık,” davacının yaralarının iddia edilen suistimalin üç gün öncesinde olan bir trafik kazası sonucu olduğuna karar verdi.

Davacı polise yanlış bilgi vermekle suçlandı. “Başsavcılık,” yıl sonunda başka bir işlem yapılması gerekip gerekmediğini değerlendiriyordu. “Başsavcılık,” bir polis memuru aleyhindeki 2018 soruşturmasını tamamladı. Pandemi nedeniyle duruşma yıl sonunda henüz başlamamıştı.

2019 Ağustos’unda yerel basında, Ercan (Tymbou) havaalanında diğer polis memurların gözü önünde bir Kıbrıs Türk polis memurunun gözaltına alınan bir turisti tekmeleme görüntüleri yayınlandı. Yerel basına göre, tutuklu sarhoştu ve güvenlik taraması sırasında cep telefonunu ıslattığı için polise bağırmişti. Polis, soruşturması beklenen memuru görevinden uzaklaştırdı ve soruşturmayı tamamladı. Davanın duruşması Ekim ayında daha yapılmamıştı.

Temmuz ayında yerel bir gazete, iki yabancı kadın öğrenci ile röportaj yaptı. Öğrenciler, taksi beklerken dört sivil polis tarafından bir araca zorla bindirildiklerini, araçta ve karakolda dövüldüklerini ve 24 saat sonra herhangi bir açıklama yapılmadan serbest bırakıldıklarını söylediler. Karakolda öğrencilerin kafalarını polislerin betona vurduklarını rapor ettiler. Kadınlar olayı basına bildirdi ve bir polis karakoluna giderek şikayette bulundu. Basın, yaralı yüzlerinin fotoğraflarını yayınladı. “Başsavcılık” bir “savcı” atayarak soruşturma başlattığını bildirdi.

CEZAEVİ VE GÖZALTI MERKEZLERİNDEKİ KOŞULLAR

Cezaevi ve gözaltı merkezlerindeki koşullar, özellikle hijyen, tıbbi bakım, ısıtma ve yiyeceğe erişim gibi pek çok konuda uluslararası standartlara uymamaktadır.

Fiziksel Koşullar: Kıbrıslı Türkler yönetimindeki bölgede bulunan tek cezaevi olan "Merkezi Cezaevi" Lefkoşa'nın kuzey kesiminde ve 311 tutuklu kapasitesindedir. Yetkililere göre, bazı ek odalar hücrelere dönüştürülerek ve ranza sistemine geçilerek kapasite 568e çıkartılmıştır. Eylül ayı itibarıyla içerisinde 587 mahkum ve tutukluyu barındırmaktaydı. Yetkililer, yıl içinde "Merkezi Cezaevindeki" toplam mahkum ve yargılanmayı bekleyen tutuklu sayısının en fazla 635'e ulaştığını bildirdi. Ekim ayı itibarıyla "Merkezi Cezaevi'nde" hiç çocuk tutuklu yoktu.

Sivil toplum örgütleri (STÖ'ler),medya ve "ombudsman," aşırı kalabalıklaşmanın sorun olmaya devam ettiğini bildirdi. Bir STÖ, polis karakollarında gözaltına alınanların aşırı kalabalık ve polis tarafından kötü muamele yönünde şikayetler aldığını bildirdi. Şikayetlerin çoğu, insanlık dışı gözaltı koşulları ve polis memurlarının gözaltına alınanlara sözlü tacizde bulunduğu iddialarıydı. Cezaevinde yetişkinler ve yetişkin olmayan mahkumlar ayrılmamakta ve çocuklar için gözaltı veya ıslah merkezleri bulunmamaktaydı. Yer sıkıntısı nedeniyle, henüz duruşmaya çıkmamış göz altındaki kişiler ve yargılanmış mahkumlar aynı hücrelerde kalmaktaydılar. STÖ'lere göre, "Merkezi Cezaevi'nin" kadın bölümünde koşullar daha iyiydi.

Mart ayında medya kuruluşları, "Merkezi Cezaevi'nin" kapasitesinin artırılmaya çalışıldığını ve mahkumların yere ve koridorlara yerleştirilmiş şilteleri paylaştıklarını bildirdi. Aynı ay içinde mahkumlar, COVID-19 salgını nedeniyle sağlıklı koşullar olduğunu söyleyerek açlık grevine başladı ve geçici tahliye talebinde bulundu. Aileleri hapisanenin dışında toplanarak "hükümeti" hapisane koşullarını iyileştirmeye çağırdı. Protestocuların yangın çıkarmasıyla yükselen gerilim sonrasında 10 kişi gözaltına alındı ve ardından serbest bırakıldı.

Mart ayında yerel bir gazete, "şartlı tahliye kurulu yönetmeliklerindeki" değişiklik nedeniyle yaklaşık 93 yargılanmayı bekleyen tutuklunun serbest bırakıldığını bildirdi. Beyan edilen

kefaleti ödeyememişlerdi ve davaları henüz görülmemişti ancak serbest bırakılmaları için daha düşük kefalet miktarları önerilmişti. Nisan ayında "İçişleri Bakanlığı" "Merkezi Cezaevinden" salıverilen tutukluların COVID-19 yayma riskini azalttığını söylese de serbest bırakılanlar hakkında hiçbir ayrıntı verilmedi.

STÖ'ler, karakollarda ve "Merkezi Cezaevi'nin" bazı bölümlerinde güvenlik kamerası bulunmayışının polis memurlarının ve hapisane gardiyanlarının tutukluları cezasız kalacak şekilde taciz etmelerine izin verdiğini söylediler.

Bir STÖ, "Merkez Cezaevi'nde" soruşturulmayan iki ölüm olduğunu ve bu ölümlerin aşırı dozda uyuşturucuyu işaret ettiğini iddia etti.

Haziran ayında yerel bir gazete, "Merkezi Cezaevi'ne" yeni bir mahkumun COVID-19 testi yapılmadan alındığını ve bunun standart uygulamayı ihlal ederek yaklaşık 500 tutuklunun sağlığını riske attığını bildirdi.

STÖ'ler, polis karakollarında resmi prosedürlerin bulunmayışı nedeniyle tutuklulara sıklıkla, bir günden daha fazla süren tutukluluk süreçlerinde dahi bazen yiyecek verilmediğini bildirdi. Bunun yerine akrabaları tarafından getirilen yiyeceklere muhtaçtılar.

STÖ'ler ayrıca sıhhi temizliğin "Merkezi Cezaevinde" önemli bir sorun olmaya devam ettiğini ve sıcak suya yetersiz erişimin mahkumların hijyen ihtiyaçlarını karşılayamadığını bildirdi. Yetkililer, hijyen malzemelerinin artan mahkum sayısı nedeniyle yetersiz olduğunu söyledi. Bir STÖ, karakollarda hijyen, düzgün havalandırma ve doğal ışık ve suya erişim bulunmadığını bildirdi.

STÖ'ler cezaevi sağlık bakımının yetersiz olduğunu, tıbbi gereç ve tam zamanlı bir doktor bulunmadığını belirttiler. STÖ'ler, "Merkezi Cezaevi'nde" bulaşıcı hastalıklar için yapılan testlerin gelişigüzel ve tutarsız olduğunu söylediler. Haziran ayında Gardiyanlar Birliği başkanı aşırı kalabalıklaşmanın hapisane hücrelerinde bulaşıcı hastalıklar için bir üreme alanı yarattığını belirtti. Yetkililer, tüm tutukluların "Merkezi Cezaevi'ne" girmeden önce

hastanede sağlık kontrolüne tabi tutulduklarını bildirdi. Yetkililer, bir doktorun haftada iki kez hapisaneyi ziyaret ettiğini ve acil durumlar için de aranması halinde gittiğini söylediler. Yetkililere göre haftada bir kez bir dişhekimi, haftada iki kez de bir diyetisyen “Merkezi Cezaevi’ni” ziyaret etmekteydi ve ayrıca cezaevinde iki tam zamanlı psikolog bulunmaktaydı.

Bir STÖ, Ercan (Tymbou) havaalanındaki karakolda düzgün havalandırma ve doğal ışık girişi bulunmadığını bildirdi. STÖ, hijyenin bir endişe kaynağı olduğunu çünkü her gözaltı bölümü için sadece birer banyo bulunduğunu ve düzenli temizlik yapılmadığını söyledi.

İdare: “İçişleri bakanlığı”, “Merkezi Cezaevi” idaresinin, sadece idari olmayan, kişisel şikayetleri dikkate aldığını bildirdi. Yetkililer, Müslüman mahkumlar ve tutukluların dini ibadetlerini yerine getirebilmeleri için olanakların bulunduğunu belirterek bir imamın dini Bayram günlerinde “Merkezi Cezaevi’ni” ziyaret ettiğini söylediler.

Bağımsız İzleme: Yetkililer genellikle cezaevinde gözlem yapılmasına izin verdi ve yıl içerisinde yabancı misyonların “Merkezi Cezaevi’ni” ziyaret ettiklerini söyledi. Bir STÖ, personelinin hücreleri ziyaret etmesine izin verilmediğinden, “Merkezi Cezaevi’nin” fiziki koşullarının ayrıntılı olarak gözlemlenemediğini bildirdi. Sadece ziyaretçi bekleme odasında veya özel görüşme için ayrılmış alanlarda tutuklularla görüşme yapmalarına izin verildi.

İyileştirmeler: Yetkililer, “sağlık bakanlığının” COVID-19’un yayılmasını hafifletmeye yardımcı olmak için “Merkezi Cezaevi’ne” dezenfektan ve maske sağladığını bildirdi. Yetkililer ayrıca, duruşması olan tutukluları ve hüküm giymiş mahkumları olabildiğince ayrı tutmaya çalıştıklarını da söyledi.

“Merkez Cezaevi”, COVID-19 endişeleri nedeniyle Mart ve Nisan aylarında ziyaretçilere kapatıldı. Mayıs ayından itibaren yetkililer, mahkumların çevrimiçi video konferans yoluyla aile ve arkadaşlarıyla sanal olarak görüşmesine olanak sağladı.

D. KEYFİ TUTUKLAMA VEYA GÖZALTI

“Anayasa,” keyfi tutuklama ve gözaltını yasaklar ve kişinin tutuklanması veya gözaltına alınmasına mahkeme yoluyla itiraz etme hakkı sağlar. Yetkililer bu kurallara genelde uymuşlardır.

TUTUKLAMA PROSEDÜRLERİ VE GÖZALTINDAKİLERE YAPILAN MUAMELE

Tutuklama için “adli tutuklama emri” gerekmektedir. “Yasaya” göre polis, gözaltına alınan şahsı 24 saat içerisinde yargıç önüne çıkarmalıdır. Çıkardıktan sonra Polis, gözaltına alınan şahsı üç aya kadar alıkoyabilir fakat bir “yargıç” gözaltını üçüncü gün ve sonraki her sekiz günde bir gözden geçirmelidir. Yetkililer genelde bu hakka saygı göstermiş ve genellikle gözaltındaki şahısları haklarındaki suçlamalar konusunda anında bilgilendirmişlerdir, ancak sıklıkla ağır suç işleyen kişileri suçlarını belirtmeden daha uzun süreler alıkoydukları görülmüştür.

“Mahkemeler” tarafından kefalet olanağı sağlanmaktadır ve bu rutin şekilde kullanıldı. Bir STÖ Türkçe bilmeyenler için tercüman bulunmadığını ve bu imkanı savunma avukatlarının veya STÖ’lerin sağlaması gerektiğini bildirdi. Bir avukata göre, gözaltı inceleme sürecinde yetkililer, kefaletle serbest bırakılmaları için tutuklulara bir itiraf imzalamaları yönünde baskı yaptı. Avukata göre bazı durumlarda polis uzun süreli gözaltı tehdidiyle tutukluları suçu kabul etmeye teşvik etmekteydi.

“Anayasa’ya” göre, zanlı ve mahkumların, “yasal” temsile erişim hakkı vardır. Yetkililer genellikle tutukluların aile üyelerine ve istedikleri bir avukata hemen erişmelerine izin verdiler, ancak STÖ’ler yetkililerin tutukluların bir avukat görmesini engellediği bazı durumlar olduğunu belirtti. Yetkililer, yalnızca şiddet içeren suçlar içeren davalarda, ihtiyaçlı mağdurlara avukat sağlamıştır. Polis bazen, özellikle tutuklama sırasında yasal koruma

haklarını uygulamadı. Bir avukat talep eden zanlılar bazen fiziksel olarak korkutuldu veya daha sert suçlamalarla tehdit edildi. Bir avukat, “Merkezi Cezaevi Tüzüğü’nün,” hücre tecridinde bulunan mahkum bireylere “Cezaevi Müdürü’nün” izni olmadan bir avukatla görüşme izni verilmediğini söyledi. “Hapishane müdürü” bir gerekçe sunmadan ziyareti reddedebilirdi.

Ocak ayında bir avukat, iki üniversite öğrencisi müvekkilinin polis tarafından dövüldüğünü ve bir ifade imzalamaya zorlandıklarını açıkladı. Öğrencilerin yurtlarında uyuşturucu olduğu iddia edildi. Duruşma sırasında avukat, polisin, müvekkillerini tahta bir mop sapıyla dövdüğünü ve yüzlerinde ve bacaklarında morluklara yol açtığını söyledi. Avukat ayrıca müvekkillerine uygun tıbbi tedavi sağlanmadığını iddia etti.

E. ADİL VE AÇIK YARGILANMA HAKKININ REDDİ

Anayasa” bağımsız ve adil yargılanma hakkı sağlar ve yetkililer genellikle yargı bağımsızlığına ve tarafsızlığına saygı göstermişlerdir.

“Çoğu adli ve sivil davalar kaza “mahkemelerinde” başlar ve orada yapılan temyizlerle “Yüksek Mahkemeye” gider. Askeri bölgelerde fotoğraf veya görüntü çekimi gibi askeri yasakları ihlal etmekle suçlanan siviller, sivil “mahkemelerin” yetkisindedir.

YARGILAMA USÜLLERİ

“Yasa” adil ve açık bir yargılanma hakkı sağlar ve bağımsız yargı yetkilileri genelde bu hakkı uygulamışlardır.

Suç iddiası kanıtlanmadıkça sanıkların suçsuz olduğu farzedilir. STÖ temsilcileri ve insan hakları avukatları sanıkların, anında haklarının okunması ve haklarındaki suçlamalar konusunda detaylı bilgilendirilme haklarından genelde faydalandırıldıklarını söyledi.

“Anayasa” adil, zamanında ve açık yargılanma hakkı sağlar. Sanığın bu yargılanmada bulunma hakkı ve zamanında bir avukata danışma hakkı vardır (veya şiddet içeren suçlar

söz konusu olduğunda, ödeme gücü olmaması halinde kendisine kamu gelirinden ödenen bir avukat sağlanmaktadır). Cezai sanıklara savunma hazırlamaları için yeterli zaman ve yer hakkı tanınmaktadır.

“Mahkemelerde” bazı dillerin çevirisi için ücretsiz tercüme ve profesyonel tercüme hizmeti yetersizdi. Avukatlar ve STÖ’ler yetkililerin gelişigüzel şekilde, duruşmalar esnasında herşeyi tercüme etmeyen acemi tercümanlar kullandıklarını söylediler. Yetersiz tercüme duruşmaların gecikmesine ve sanıkların gözaltı süresinin uzamasına neden olmuştur. Sanıklar savcının tanıklarını sorgulayabilmekte ve kendileri leyhine kanıt veya tanık sunabilmektedirler. Ayrıca itiraf etmeye ve suçu kabul etmeye zorlanamazlar ve temyiz hakkına sahiptirler.

SIYASİ MAHKÛMLAR VE TUTUKLULAR

Fethullah Gülen ve hareketi ile bağları olduğu iddia edilen kişilerin göz altına alınması ve Türkiye’ye sınır dışı edilmesi haberleri vardı. Türk hükümeti, Türkiye'deki 2016 darbe girişiminden Gülen'i sorumlu tutmakta ve ağını “Fethullah Gülen Terör Örgütü” (“FETÖ”) olarak nitelendirmektedir. Temmuz ayında Türkiye “büyükelçisi, "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti" nin ("KKTC") FETÖ'yü bir terör örgütü olarak tanımlayan ilk "yabancı ülke" olduğunu ve Türk ve "KKTC" yetkilileri arasındaki Gülen ağının diğer üyelerinin kimlik tespitine yönelik işbirliğinin devam edeceğini söyledi.

Haziran ayında polis, bir polis memuru olan Caner Şahmaran'ı Gülen hareketiyle bağlantılı olduğu iddiasıyla tutukladı. Polis tutuklama sırasında yaklaşık 35.000 dolar nakit para, cep telefonları ve diğer elektronik cihazlara el koydu.

HUKUK MUHALEMELERİ USULÜ VE MÜRACAAT YOLLARI

Bireyler veya kuruluşlar yerel “mahkemeler” aracılığıyla insan hakları ihlallerine sivil çareler arayabilirler. Bu yerel yolları tükettikten sonra bireyler ve kuruluşlar kararları değiştirmek için temyize gitmek amacıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne (AİHM) başvurabilirler.

MÜLKİYETİN YENİDEN TESİSİ

Kıbrıslı Rumlar, 1974'ten bu yana Kıbrıs Türk makamları tarafından idare edilen bölgede bulunan mülklerin kaybı konusunda AİHM'de Türk hükümeti aleyhine dava açmaya devam etti. Kıbrıslı Rumların iddia taleplerini ele alan bir mal komisyonu vardır. Ekim ayı itibarıyla Komisyon, başvurulara tazminat olarak 312 milyon İngiliz Sterlinini (\$414 milyon) aşan ödeme yapmıştır.

Holokost dönemi mülklerin yeniden tesisi ve ilgili konular hakkında bilgi için, lütfen Dışişleri Bakanlığı'nın Kongre'ye sunduğu Günümüzün Tazmin Edilmemiş Hayatta Kalanları için Adalet Yasası (JUST) raporuna bakınız. Rapor 29 Temmuz 2020'de kamuoyuna yayınlanmıştır, <https://www.state.gov/reports/just-act-report-to-congress/>.

F. ÖZEL HAYATA, AİLE HAYATINA, KONUTA VEYA HABERLEŞMEYE KEYFİ VEYA YASADIŞI MÜDAHALE

“Anayasa” bu tür davranışları yasaklar. Polisin, Kıbrıs Türk makamları tarafından idare edilen bölgede yaşayan Kıbrıslı Rumları ve Maronitleri gözetlediği yönünde haberler vardı. Maronitlerin bir temsilcisi, yıl boyunca Türk silahlı kuvvetlerinin Maronit köyü olan Karpaşa'da 18 evi işgal ettiğini ileri sürdü.

BÖLÜM 2. SİVİL HAKLARA SAYGI

A. BASINI DA İÇEREN İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

“Anayasa,” basın da dahil olmak üzere ifade özgürlüğü sağlar ve yetkililer genellikle bu hakka saygı gösterdiler. Bireyler, bazı istisnalar dışında, genellikle misilleme görmeden yetkilileri kamuoyu önünde eleştirebilmekteydiler.

İfade Özgürlüğü: “Hükümete”, Türk hükümetine veya “hükümet” yetkililerine hakaret etmek suçtur. Bu nedenle genellikle gazeteciler otosansür uygulamıştır.

Bir gazeteci derneğine göre, yetkililer bazı gazetecilere Türk hükümetini eleştirmemelerini tavsiye etti. Bir gazeteci derneği, Türkiye'den algılanan baskı ve potansiyel tepki nedeniyle bazı gazetecilerin düşüncelerini açıklamadıklarını ve sessiz kalmayı tercih ettiklerini bildirdi.

Nisan ayında, tanınmış görsel sanatlar ve iletişimcisi Senih Çavuşoğlu'nun sosyal medyada Tatar'ı deli gömleği içinde resmeden bir kolaj görüntüsünü "Patron çıldırdı" alt yazısıyla paylaşmasının ardından, o zamanki "başbakan" Ersin Tatar polise suç duyurusunda bulundu. Polis, Çavuşoğlu'nu sorguya çağırsa da yıl sonunda herhangi bir suçlama yapılmamıştı.

Haziran ayında eski "cumhurbaşkanı" Mustafa Akıncı, İstanbul havaalanında mahsur kalan bir adamın çektiği ve internette yayınladığı bir videoya erişimi engellemek için "başsavcılığa" şikayette bulundu. Videoyu çeken kişinin Akıncı'ya karşı aşağılayıcı yorumlar yaptığı görülüyordu. "Cumhurbaşkanlığı", "hükümetin," Haziran ayında liberal ve demokratik düşünceyi tehdit ettiği iddiasıyla bu videoya ve "Kolay bir yol var; iki kişi gönder ve Akıncı kaza yapmış gibi göster" diyerek Akıncı'yı öldürmekle tehdit ettiği iddia edilen ikinci bir videoya erişimi engellediğini belirtti. Temmuz ayında "Cumhurbaşkanlığı," Akıncı'nın havalimanı videosuyla ilgili şikayetini yayınlayan kişinin özür dilemesi ve videoyu sosyal medyada kaldırması üzerine şikayetini geri çektiğini duyurdu.

İnternet Medyasını da içeren Basın Ve Medya Özgürlüğü:

Yetkililer genelde basın ve medya özgürlüğüne saygı gösterirken, bazen de gazetecilerin haber yapmasını engellediler.

Ekim ayında Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği, o dönem "başbakan" olan Ersin Tatar'ın yerel bir dijital haber sitesi olan Özgür Gazete'yi "seçimleri etkilemek için yabancı istihbarat örgütleriyle işbirliği yapma" iddiasını eleştirdi. Birlik, Tatar'ın açıklamasının basın özgürlüğünü tehdit ettiğini söyledi. Bir gazeteci sendikası olan Basın-Sen, Tatar'ın bu tür haberlerin yayınlanmasını önlemek amacıyla gazetecileri hedef aldığını söyledi.

Şiddet ve Taciz: Bazı “mahkeme” davalarında sanıkların gazetecileri tehdit ettiği ve gazetecilerin çalıştıkları yayın kurumlarına reklam veren şirketler tarafından yaptıkları haberler için baskı gördükleri bildirildi.

Bir gazeteci derneği “mahkeme” duruşmalarında haber yapan gazetecilerin, tutuklular, veya aileleri ya da arkadaşları tarafından sözlü ve fiziksel olarak saldırıya uğradığını bildirdi. Gazeteciler ayrıca “mahkemeler,” hastaneler ve polis karakollarında haber yaparken zaman zaman işlerini yapmalarının engellendiğini, sözlü olarak saldırıya uğradıklarını ve ekipmanlarının hasara uğratıldığını bildirdi.

Sansür veya İçerik Kısıtlamaları: Gazeteciler silahlı kuvvetlerin kontrolü altındaki kişilerle röportaj yapamaz veya haber yazamaz.

Gazeteciler işlerini kaybetme korkusuyla otosansür uygulamak durumunda kaldılar. Bir gazeteci, bazı basın temsilcilerinin Türkiye'nin Kıbrıs'taki rolü ve Türk liderliği konularında haber yaparken kendi kendilerini sansürlediğini bildirdi.

Sınır Tanımayan Gazeteciler örgütü (RSF), Kıbrıslı Türklerin en tirajlı gazetesi olan Kıbrıs'ın, Türkiye cumhurbaşkanı ile anlaşmazlık içinde olan görevdeki cumhurbaşkanı lehine olan bir seçim öncesi anketini sansürleyerek, Türkiye cumhurbaşkanı ile yakın ilişki içinde olduğu söylenen rakibi lehine davrandığını bildirdi. RSF ayrıca, anketin yayınlanmasından önce gazete sahibinin Türk cumhurbaşkanı ile görüştüğünü iddia etti.

Bir aktivist, Mayıs ayında yerel bir Kıbrıs Türk televizyon kanalı olan Diyalog TV'nin, kanalda yayınlanan ve Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı hedef alan eleştiriler nedeniyle Türkiye'nin TÜRKSAT uydu ağından kaldırıldığını bildirdi. Kıbrıs Türk televizyon kanalları sadece TÜRKSAT üzerinden yayın yapabilmektedir. Diyalog TV sadece sosyal medyada yayın yapmaya devam etti.

İftira/ Hakaret Yasaları: “Yasa” iftira ve küfürü cezalandırır, ancak uygulamada “mahkemeler” çoğu kez sanıkların bu suçlardan mahkum edilmesini reddederek bunu ifade özgürlüğü emsalleriyle yorumlamıştır.

Temmuz ayında bir bilişim suç "yasası" "mecliste" kabul edildi ve "cumhurbaşkanlığı" tarafından onaylandı. “Yasaya” göre internet üzerinden kişi, kurum veya kuruluşlara

kasıtlı olarak zarar vermek amacıyla yapılan (fiziksel veya sözlü) her türlü saldırı suç olarak kabul edilmektedir. Cezası, asgari aylık ücretin altı ila 200 katı ve bir ile 10 yıl arasında hapis cezası ile değişmektedir.

İNTERNET ÖZGÜRLÜĞÜ

Yetkililer internete erişimi kısıtlamadı veya kesmedi veya çevirimiçi içerikleri sansürlemedi, ve yasal yetki olmadan özel çevirimiçi haberleşmeyi izlediklerine dair güvenilir haberler de yoktu.

AKADEMİK ÖZGÜRLÜK VE KÜLTÜREL ETKİNLİKLER

Kültürel etkinliklerde “hükümet’in” bazı kısıtlamaları oldu. Yılın çoğu kısmında yabancı turistlerin girişine izin verilmemişti ancak yıl içerisinde ziyaretlerin engellendiğine dair bir haber yapılmamıştır.

B. BARIŞÇIL TOPLANTI VE ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ

“Hükümet” bazen barışçıl toplantı ve örgütlenme özgürlüğünü sınırlamıştır.

Yerel basında çıkan haberlere göre, Temmuz ayında polis Kıbrıs Türk Orta Eğitim Öğretmenleri Sendikası (KTOEÖS) üyelerinin "kamu hizmeti komisyonu" binasına girip oturma eylemi yapmasını engelledi. KTOEÖS üyeleri binanın dışında gösterilerine devam ettiler ve "komisyonu" geçici öğretmenleri işe alması ve kadrolu öğretmenlerin atama sınavlarını seçim sonrasında erteleme nedeniyle protesto etti.

BARIŞÇIL TOPLANTI ÖZGÜRLÜĞÜ

“Anayasa” barışçıl toplantı özgürlüğü sağlamaktadır ve “hükümet” genellikle buna uydu, ancak bazı kısıtlamalar bildirildi. Bir işçi sendikası, polisin gösteriler esnasında müdahale ettiğini ve bazen barışçıl göstericilere karşı güç kullandığını söyledi. Bazı sendika temsilcileri, polisin, sendikaları ve sivil toplum örgütlerini gösteriler ve protestolar esnasında,

Türkiye “büyükelçiliği” önünde gösteri yapma ve pankart açma konusunda engellediğini söyledi.

ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ

“Anayasa” örgütlenme özgürlüğü sağlamaktadır ve “hükümet” genelde bu hakka saygı göstermiştir ancak bazı örgütler kayıt işlemlerinin uzamasıyla karşılaştılar.

C. DİN ÖZGÜRLÜĞÜ

Dışişleri Bakanlığı'nın *Uluslararası Dini Özgürlükler Raporu'na* bakınız

<https://www.state.gov/religiousfreedomreport/>.

D. HAREKET ÖZGÜRLÜĞÜ

“Anayasa” seyahat özgürlüğü, yurt dışına seyahat, yurt dışına göç etme ve yeniden ülkeye dönme haklarını teminat altına alır. Yetkililer bu haklara genel olarak saygı göstermişlerdir.

Ülke İçi Hareket: Yetkililer, bireylerin “Yeşil Hattı” geçerken kimlik göstermelerini gerekli kıldılar.” COVID-19 salgını nedeniyle, adadaki bazı sınır geçişleri yıl içinde kapatılmış ve zaman zaman yetkililerle tartışmalara neden olmuştur (bkz. Kıbrıs Cumhuriyeti raporu bölüm 2.d.).

Mart ayında yaklaşık 200 Kıbrıslı Türk gösterici kuzeyde Lokmacı barikatında toplanarak, Kıbrıslı Rumların COVID-19'a karşı önlem olarak dört geçiş noktasını kapatma kararını protesto etti. Basında çıkan haberlere göre, Kıbrıs Rum polisi, kapalı geçiş noktasının açılması çağrısı yapan barışçıl Kıbrıslı Türk göstericiler üzerinde biber gazı ve sopa kullandı. Birkaç Kıbrıslı Türk gösterici ve gazeteci hastaneye kaldırıldı. Bazı göstericiler ise biber gazı inhalasyonu için olay yerindeki ambulanslarda tedavi edildi.

Kıbrıs'taki Birleşmiş Milletler Barış Gücü yetkilileri, Kıbrıslı Türklerin kendi güvenlikleri için hükümet kontrol noktasına gitmemelerini talep etti ve ailelerden ve çocuklardan eylem alanını derhal terk etmelerini istedi. Kıbrıs Türk Dış Basın Birliği ve Gazeteciler Birliği göstericilere biber gazı sıkılmasını kınadı ve hükümet polisinin basın özgürlüğünü ihlal ettiğini iddia etti. Eski "cumhurbaşkanı" Akıncı, Kıbrıs Rum polisinin biber gazı kullanmasını kınadı ve orantısız bir güç kullanımı olduğunu söyledi.

Kıbrıs Türk Barolar Birliği, Göz yaşartıcı gaz ve biber gazı kullanımının "hem 1925 Cenevre Protokolü hem de Kimyasal Silahlar Sözleşmesi uyarınca uluslararası savaşta bile yasak olan, hayatı tehdit eden kimyasal silahlar olduğunu ve polis tarafından sadece şiddetli yerel isyanlar sırasında kullanılabileceğini" belirtti.

Yurtdışı Seyahat: "KKTC" tarafından düzenlenen seyahat belgelerini sadece Türkiye tanımaktadır. Bazı Kıbrıslı Türkler Türkiye seyahat belgelerini kullandılar, ancak birçoğu Kıbrıs Cumhuriyeti tarafından düzenlenen seyahat belgelerini aldı. 1974 sonrası doğan ve her iki ebeveyni 1974 öncesi Kıbrıs Cumhuriyeti vatandaşı olan kişiler, 1974 sonrası doğan ve sadece bir ebeveyni Kıbrıslı Türk olan kişilere göre çok daha kolay şekilde Kıbrıs Cumhuriyeti pasaportu çıkarabildiler

E. ÜLKE İÇİNDE YERİNDEN EDİLMİŞ KİŞİLER

BM tanımıyla ülke içinde yerinden edilmiş kişiler tanımı altına girmelerine rağmen, Kıbrıslı Türkler 1974'te adanın bölünmesi sonucunda yerlerinden edilmiş kişileri göçmen olarak adlandırmaktadır. Bölünme zamanında kuzeydeki bu kişilerin sayısı yaklaşık 60,000 idi.

F. MÜLTECİLERİN KORUNMASI

Kıbrıs Türk makamları sığınmacı ve mülteciler konusunda bazen BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ofisinin uygulayıcı STÖ ortağı olan Mülteci Hakları Derneği (MHD) ile bazen de diğer insani kuruluşlarla işbirliği yaptı.

BMMYK, yetkililerin Mülteci Hakları Derneği avukatlarının Kıbrıs'taki uluslararası korumaya erişmek isteyen Suriyeli sığınmacılarla görüşmesine izin verildiği yılın ilk yarısında işbirliğinin daha sık olduğunu bildirdi. Haziran ayında Suriye vatandaşları için bir "vize" şartının getirilmesinin ardından Kıbrıs Türk makamları ve BMMYK arasındaki işbirliği daha az gerçekleşti. Bu örgütlerin katılımıyla, birkaç sığınmacı Türkiye'deki veya hükümet kontrolündeki sığınma prosedürlerine erişim sağlamıştır.

Göçmenlerin, Mültecilerin ve Vatansız Kişilerin Kötüye Kullanımı: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) bazı istisnalar dışında, Kıbrıslı Türklerin yönetiminde olan bölgede, sığınma talep edenlerin genelde yasadışı göçmen olarak değerlendirildiğini, çünkü sığınma talebi için resmi bir çerçeve bulunmadığını bildirmiştir. Reddedilmeleri halinde ülkelerine dönüşleri tehlike arz etmesine rağmen çoğunun adaya girişi reddedildi veya sınır dışı edildiler.

Mayıs ayında İskele'de bir binada bulunan yaklaşık 100 Suriyeli sığınmacı Türkiye'ye sınır dışı edildi. Sığınmacılar 21 Mart'ta kuzeye gelmişlerdi ve Kıbrıs Cumhuriyeti yetkilileri tarafından girişleri reddedilen 175 kişilik bir sığınmacı grubunun parçasıydı. Mülteci Hakları Derneği (MHD), personelini İskele'deki binayı görmeye gönderdiğini bildirdi. Her sığınmacı ailesine ayrı daireler verildi. MHD ayrıca bir hemşirenin günün 24 saati görevde olduğunu ve yiyecek ve suyun İskele "belediyesi" tarafından sağlandığını bildirdi. Her dairenin kendi balkonu, düzgün yatma yerleri ve mutfuğu vardı. Bazı apartman daireleri kalabalıktı ve burdan ayrılmaları yasaktı. Kapılar yemek dağıtımı dışında her zaman kilitli tutuldu.

9 Temmuz'da Güzelyurt (Morphou) yakınlarında karaya çıkan 30 Suriyeli sığınmacıyı taşıyan bir bota, uyarılara rağmen durmadığı ve kaçmaya çalıştığı iddiasıyla "KKTC" polisi tarafından ateş edildi. Teknenin kaptanı ve iki sığınmacı, kaçmaya teşebbüs ettikten sonra polis tarafından vurularak yaralandı. "Cumhurbaşkanı," olayla ilgili bir polis soruşturması talep etti ancak soruşturma yıl sonunda henüz sonuçlanmamıştı. Bir Türk STÖ'sü olan Mülteci Hakları Merkezi de dahil olmak üzere birkaç mülteci hakları grubu, polisi güvenlik arayan sığınmacılara ateş etmekle eleştiren bir bildiri yayınladı.

Geri Gönderme: Yetkililer mültecilere, yaşamlarının veya özgürlüklerinin tehdit altında olabileceği ülkelere sınırdışı edilmeleri veya iade edilmelerine karşı koruma sağlamamıştır. STÖ'lere göre, "limanlardaki" yetkililer sıklıkla sığınmacılara adaya giriş izni vermedi. Yetkililer, Türk hükümeti tarafından Gülen ile bağlantısı oldukları iddia edilen bir takım kişileri "iade etti." Bazı gözlemcilerle göre bu iadeler geri gönderme idi zira bu bireylerin Kıbrıs topraklarına sığınma fırsatı reddedilmiş ve Türkiye'ye dönüşlerinde kötü muamele riski veya Türk makamları tarafından Suriye'ye zorla geri dönüş riskiyle yüz yüze kalmışlardır (İnsan Hakları Uygulamaları Ülke Raporlarından Türkiye için olan Mültecilerin Korunması bölüm 2.f bakınız).

İlticaya Erişim: Sığınma talebindeki kişilerle ilgilenen veya mültecilerin korunmasını ele alan herhangi bir "yasa" yoktur ve yetkililer mültecileri korumak için bir sistem oluşturmamıştır. Bir STÖ, BMMYK koruma kağıtları verilen yaklaşık 100 kişinin Kıbrıslı Türkler tarafından yönetilen bölgede kalmalarına izin verildiğini söyledi.

Kıbrıslı Türk makamların, yıl içinde BMMYK'nın uygulayıcı ortağının iltica taleplerini değerlendirmek için gerekli bilgiyi elde etme amacıyla görüşme yapmadan çok sayıda sığınmacıyı sınır dışı ettiği bildirildi. Kıbrıs Türk makamları tarafından idare edilen bölgeye yasadışı yollardan girmeye çalışan bazı potansiyel sığınmacılar tutuklandı, "mahkemeye" çıkarıldı ve hapis cezalarını çektikten sonra sınır dışı edildiler.

Hareket Özgürlüğü: Kıbrıslı Türkler tarafından yönetilen bölgedeki sığınmacılar yurtdışına seyahat edemedi çünkü "yasal" statüleri olmadığından geri gelmeleri mümkün olamayacaktı.

İstihdam: Muhaceret "yasasına" göre işverenler, yabancı işçilerini "Çalışma Dairesinden" yasal izin alarak kaydettirmelidirler. BMMYK koruma belgesi taşıyanlar, iş piyasalarında üçüncü ülke vatandaşlarıyla aynı erişime sahip olmalarına rağmen STÖ'ler yetkililerin BMMYK koruma belgesi olan bazı mültecilere yine de çalışma "izni" vermediğini belirtti.

Bir STÖ, COVID-19 nedeniyle kapanma sırasında birçok mültecinin işsiz kaldığını ve ekonomik olarak kötü durumda olduğunu bildirdi. STÖ ayrıca sığınmacıların "devlet" sosyal

yardımlarından yararlanmasının engellendiğini bildirdi. BMMYK, yetkililerin iş arayanların teminat vermesi ve geçerli bir pasaporta sahip olması şartlarını kaldırmasının ardından yıl içinde istihdama erişimin arttığını bildirdi.

Temel Hizmetlere Erişim: BMMYK koruma belgelerine sahip kişiler, temel sağlık hizmetleri ve eğitim de dahil olmak üzere temel hizmetlere erişebiliyordu, ancak “göçmen ve sığınmacılar,” ikamet izinlerine veya refah yardımına erişemiyordu, bu da onları sömürü ve yoksulluk riskine karşı kırılgan yapmaktaydı.

BÖLÜM 3. SİYASİ SÜRECE KATILIM ÖZGÜRLÜĞÜ

“Anayasa,” Kıbrıslı Türklere gizli oy ile yapılan, evrensel ve eşit oy hakkına dayanan serbest ve adil periyodik seçimlerle kendi “hükümetini” seçme hakkını verir.

SEÇİMLER VE SİYASİ KATILIM

Son Dönemde Yapılan Seçimler: Kıbrıslı Türkler en az beş yılda bir, bir lider ve temsilcilerini seçmektedir. Kıbrıslı Türkler 2018’in Ocak ayında, gözlemcilerin özgür ve adil olarak nitelendirdiği “parlamento” seçimlerini yaptı. Ekim ayında Kıbrıslı Türkler, yine özgür ve adil kabul edilen seçimlerde Ersin Tatar’ı “cumhurbaşkanı” seçti.

Siyasi Partiler ve Siyasi Katılım: Güçlü bir partide üye olmak resmi avantajlar sağlamasa da yaygın şekilde siyasi kayırmacılık ve torpil iddiaları bulunmaktaydı.

Ağustos ayında Kıbrıs Türk Amme Memurları Sendikası (KTAMS) bir basın açıklamasında, Ulusal Birlik Partisi-HP “hükümeti” tarafından haksız ve adaletsiz bir şekilde 290’dan fazla kişinin istihdam edildiğini ve bu hareketin, “seçimin” hemen öncesinde bir “seçim yatırımı” olduğunu duyurdu. Sendikalar, “hükümetin” bu yaklaşımının partizanca olduğunu söyledi.

Eylül ayında, Yeniden Doğuş Partisi "milletvekili" olan ve COVID-19 testi pozitif çıkan Bertan Zaroğlu, yerleştirildiği hastane odasının hijyeninden şikayet eden bir kayıt yayınladı. Yerel basında, Zaroğlu'nun Ulusal Birlik Partisi milletvekili olan "sağlık bakanını" arayarak ona bağırdığını ve ardından da "bakanlığın" Zaroğlu'nu "milletvekili" statüsü nedeniyle onu bir otele yerleştirdiğini yazdı. Basın kuruluşları ayrıca, virüsü başkalarına yayma riski taşıyan Zaroğlu'nun hastane odasından tek başına ayrılarak kendi sürdürdüğü bir araçla otele gittiğini yazdı. Sonrasında tedavi için Türkiye'ye nakledilmişti.

Kadınların ve Azınlıkların Katılımı: Hiçbir "yasa" kadınların veya azınlık mensuplarının siyasi sürece katılımını sınırlandırmamaktadır ve katılım gösterilmiştir. Kadınlar üst düzey siyasi pozisyonlarda yeterince temsil edilmedi. 50 "meclis üyesinin" sadece dokuzu kadındı.

Kıbrıslı Türk yetkililer kuzeyde ikamet eden Kıbrıslı Rumların ve Maronitlerin Kıbrıs Türk seçimlerine katılmalarına izin vermediler. Kuzeyde ikamet eden Kıbrıslı Rumların ve Maronitlerin Kıbrıs Rum seçimlerinde oy kullanma hakları vardı ancak bunun için devlet kontrolündeki bölgelere seyahat etmeleri gerekiyordu. Kıbrıslı Türk yetkililerin yönettiği bölgede yaşayan Kıbrıslı Rum ve Maronit enklav topluluklar belediye temsilcilerini doğrudan seçebiliyorlardı ancak Kıbrıslı Türk yetkililer bu kişileri tanımıyordu. 50 kişilik "mecliste" veya "kabinede" azınlık temsiliyeti yoktu.

BÖLÜM 4. YOLSUZLUK VE HÜKÜMETTE ŞEFFAFLIK EKSİKLİĞİ

"Yasa," yolsuzluk yapan "resmi görevlilere" cezai yaptırım sağlar. Yetkililer bu "yasayı" etkili bir şekilde uygulamadı ve "görevliler" bazen yolsuzluk yapmalarına rağmen bunlar cezasız kaldı. Yıl içinde çok sayıda "hükümet" yolsuzluğu haberleri yapıldı. Gözlemciler, yasama ve yürütme organlarında genel olarak yolsuzluk, adam kayırma ve şeffaf olmama gibi ciddi sorunlar olduğunu algıladı.

Yolsuzluk: 2018 yılında Ulusal Birlik Partisi "milletvekili" Aytaç Çaluda hakkında, suistimal / yanlış uygulama suçlamalarıyla, bazı yabancı işçilerin izinlerini gerekli ön izinler olmadan imzaladığı ve gerekli ücretler ödenmeyip "devlet" fonlarını 283 milyon TL (37 milyon dolar) zarara uğrattığı iddiasıyla soruşturma açıldı. Çaluda'nın "meclis" dokunulmazlığı soruşturma yapılabilmesi için 2018 yılında kaldırıldı. Mart ayında "yüksek mahkeme," iddia edilen suçların "yüksek mahkeme" yetki alanına girmediği için Caluda'nın yargılanamayacağını duyurdu. "Başsavcılık ofisi" Aralık ayında başka bir duruşmanın planlandığını bildirdi.

Temmuz ayında, "vergi dairesinde" veznedar olarak çalışan bir memur, 2016 yılından beri sürüş ehliyeti ödemeleri karşılığında bir milyon Türk lirasını (130,000 \$) parayı zimmetine geçirmekten tutuklandı. "Mahkeme," veznedarın mal varlığının dondurulmasına karar verdi. Bir polis raporuna göre, diğer üst düzey memurlar bu kayıp fonları bildirmediği için ayrıca soruşturulacaklardı. Dava yıl sonunda soruşturma aşamasındaydı.

Mal Beyanı: "Yasa," seçimle göreve gelenlerin, "bakanlar kurulunca" tayin edilenlerin, "yargıçların," "savcılarının," "ombudsmanın," "başsavcının" ve "başsavcılık üyelerinin" servet ve mal varlıklarını beyan etmelerini gerektirir. Bu "Yasa'nın" kapsadığı her çalışan, her beş yılda bir, aylık maaşlarının en az beş katı olan tüm taşınır ve taşınmaz mal varlıklarını, para ve hisse senetlerini ve ziynet eşyalarını beyan etmek yanında, aynı zamanda kendi eşlerine veya velayeti kendilerinde olan çocuklarına ait olan tüm alacak ve verecekleri de beyan etmekle mükelleftirler. Bu beyan halkın ulaşabileceği bir bilgi değildir. Bir beyan bildirimini geçerliliği sona erdiğinde, çalışan servetini 30 gün içinde beyan etmek için yazılı bir uyarı alır. Eğer uyarı alan kişi bunu yerine getirmese, yetkililer söz konusu kişi hakkında "Başsavcılığa" şikayette bulunur. Beyan vermemenin cezası 5,000 Türk Lirası (\$650), veya üç ay hapis cezası veya her ikisi birlikte olabilir. Gizliliğin ihlal edilmesi durumunda, çalışanlar 10,000 Türk Lirası (\$1,300), veya 12 ay hapis cezası veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

2019 Ocak ayında, yerel basın bir "Başsavcılık" soruşturmasına göre, eski Ulusal Birlik Partisi genel başkanı ve "başbakan" Hüseyin Özgürgün'ün mal varlığını tam olarak doğru

beyan etmediğini bildirdi. Polis, Özgürün'ü doğru mal beyan etmemek ve kamu görevini kişisel çıkar için kötüye kullanmakla suçlamasına ve "meclis'in," Özgürün'ün dokunulmazlığını kaldırılmasını onaylamasına rağmen Ocak ayından beri Özgürün'ün Türkiye'de yaşıyor olması nedeniyle dava açılmadı.. Özgürün, "milletvekilliği" görevinden istifa ettiğini açıkladı. Ekim ayında "meclis" Özgürün ve eşinin "KKTC" deki tüm mal varlığının dondurulacağını duyurdu.

BÖLÜM 5. İNSAN HAKLARI İHLALLERİNE YÖNELİK İDDİALARIN ULUSLARARASI ALANDA VE RESMİ KURUMLAR DIŞINDA SORUŞTURULMASINA KARŞI HÜKÜMETİN TAVRI

Kıbrıslı Türk yetkililerin yönetimindeki bölgede sınırlı sayıda yerel insan hakları örgütleri işlev göstermekteydi. Yetkililer nadiren işbirliği veya görüş ve taleplerine yanıt verdiler. STÖ'ler eviçi şiddet, kadın hakları, sığınmacı, göçmen ve mülteci hakları, insan ticareti, polis tacizi ve lezbiyen, gey, biseksüel, transgender ve interseks (LGBTI) kişilerin hakları konusunda farkındalık oluşturmaktaydılar. Bu grupların insan haklarının korunmasını geliştirme konusunda "yasama" üzerinde az etkileri olmuştur. Yerel STÖ'ler insan hakları konularında Birleşmiş Milletler, BMMYK ve uluslararası STÖ'lerle bağlantı kurmuşlardır.

"Devlet" İnsan Hakları Organları: Portföyü insan hakları konularını içeren bir "ombudsman" vardır. "Ombudsman," idari ve yürütme yetkilerini kullanan kurumları araştırır ve haklarında raporlar yazar ve "yasama" ile "mahkeme" kararlarının düzgün bir şekilde uygulanmasını sağlar. "Ombudsman" medya haberlerine, bireylerden ve kuruluşlardan gelen şikayetlere

veya kendi inisiyatifıyla soruşturmalar başlatabilir. “Ombudsman” her zaman etkili olmadı çünkü önerilerini uygulatamadı.

BÖLÜM 6. AYRIMCILIK, TOPLUMSAL İSTİSMAR VE İNSAN TİCARETİ

KADINLAR

Tecavüz ve Ev İçi Şiddet: “Yasa” eř tecavüzü dâhil olmak üzere tecavüzü yasaklar ve azami olarak hayat boyu hapis cezası öngörür. Yetkililer ve polis “yasayı” etkin şekilde uygulamamıştır. Özellikle aile içi şiddete yönelik bir “yasa” yoktur. “Yasa,” genel bir saldırı/şiddet/dayak başlığı altında ev içi şiddeti yasaklamakta ve azami 4 yıl hapis cezası öngörmektedir.

Eř tacizini de içeren kadına karşı şiddet başlıca sorunlardan biri olmaya devam etti. Lefkoşa Türk Belediyesi ev içi şiddet kurbanlarına sığınma sağlamıştır ve misyonu özellikle tecavüz ve ev içi şiddet kurbanlarına destek vermek olan bazı yerel STÖ’ler de bulunmaktaydı. Kıbrıs Türk makamları ayrıca, kadınlara yönelik şiddet şikayetlerine yanıt vermek için ilgili “bakanlıklarda” cinsiyet odak noktaları oluşturduklarını bildirdiler.

2019 Nisan ayında polis, Alayköy’de (Yerolakkos) 47 yaşındaki karısını öldürmekle şüphelenilen zanlıyı tutukladı. Kurbanın kızı ve kız kardeşi basın kuruluşlarına, zanlının birçok kez kurbanı fiziksel olarak istismar ettiğini ve öldürmekle tehdit ettiğini söyledi. Kurbanın birçok kez polise şikayette bulunduğunu ancak polisin şikayetlerini ciddiye almadığını iddia ettiler. 2019da zanlı, yıl sonunda devam eden mahkeme sürecini beklemesi için hapse gönderildi.

Kıbrıslı Türkler tarafından yönetilen bölgede Lefkoşa polisi, özel bir yardım hattına çağrılar da dahil olmak üzere aile içi şiddet şikayetlerine yanıt vermek için özel bir Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Şubesi kurdu.

Kıbrıs Türk polisi, Ocak ayından Eylül ayına kadar kadınlara yönelik 801 suistimal dosyasını araştırdıklarını söyledi. Şube, 241 fiziksel şiddet, 135 sözlü şiddet ve 124 genel rahatsızlık şikayeti aldıklarını bildirdi. Şube, ortalama olarak ayda 89 vaka aldıklarını bildirdi. Şube, Mart ve Mayıs ayları arasındaki kapanma döneminde şikayet vakalarının sayısında yüzde 12 azalma olduğunu bildirdi.

Nisan ayında Lefkoşa Türk Belediyesi Aile İçi Şiddet Proje koordinatörü, “kadınların COVID-19 nedeniyle evde kalmaya zorlanmasından kaynaklı aile içi şiddet vakalarında artış olduğunu” ve kadınların destek mekanizmalarına erişiminin sınırlı olduğunu bildirdi. Koordinatör, Kıbrıslı Türkler tarafından yönetilen bölgede AB tarafından finanse edilen bir araştırmaya göre Ocak ayında kadınların yüzde 40'ının fiziksel şiddete, yüzde 60'ının psikolojik şiddete ve yüzde 25'inin de cinsel şiddete maruz kaldığını kaydetti.

Mayıs ayında Şiddete Karşı Yan Yana proje koordinatörü, Mart ve Nisan aylarında şiddetten kurtulan 35 kadının koruma başvurusunda bulunduğunu belirterek, COVID-19 ve kapanma nedeniyle aile içi şiddet vakalarında artışa işaret etti. Grup, belediyenin 2019 yılında ayda ortalama yedi şikayet aldığını belirtti.

Ağustos sonunda Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Şubesi, açıldığı 2018 yılından bu yana kadınlardan 1,765 şikayet aldığını bildirdi. Şube, şikayetlerin yüzde 41'inin sözlü şiddet; Yüzde 38'inin fiziksel şiddet; Yüzde 5'inin mülke yönelik şiddet (cep telefonu, ev, araba vb. dahil); yüzde 4'ünün tecavüz, cinsel sömürü ve cinsel tacizi içeren cinsel şiddetle ilgili olduğunu belirtti.

Ocak ayında Girne “mahkemesi” bir adamı karısına kemerle işkence ettiği için altı yıl hapis cezasına çarptırdı. Ceza, toplum tarihinde aile içi şiddete “mahkeme” tarafından verilen en yüksek ceza olarak bildirildi.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde 45 yaşındaki Elif Lort, Girne'de kocası tarafından sokağın ortasında defalarca bıçaklandı. Lort hastanede öldü; polis kocayı yakaladı ve tutukladı. Yıl sonunda soruşturma devam etmekteydi.

Cinsel Taciz: “Ceza yasası” cinsel taciz suçu karşısında on iki aya kadar hapis cezası, miktarı belirtilmemiş bir para cezası veya her iki cezayı birden öngörmektedir. STÖ'lere göre cinsel tacizlerin çoğu rapor edilmemektedir. Bir uluslararası öğrenci grubu yabancı kadın öğrencilere yönelik cinsel tacizin yaygın olduğunu ve polis de yabancı öğrencilerin yaptığı cinsel taciz şikayetlerini rutin şekilde savsakladığını rapor etti.

Nüfus Kontrolünde Zorlama: “Hükümet” yetkilileri tarafından zorla kürtaj veya zorla kısırlaştırma uygulamalarına dair herhangi bir bildirim yoktu.

Ayrımcılık: “Anayasa” önünde kadınlar ve erkekler aynı statü ve haklara sahiptir ancak yetkililer “yasayı” etkin şekilde uygulamadılar. Kadınlar, istihdam kredi alma, işyeri yönetme veya sahibi olma, eğitim ve ev konularında ayrımcılık yaşadılar. Örneğin, kadın öğretmenlere yaz tatilinde doğum yapacak şekilde hamile kalmalarını planlamaları söylendi.

ÇOCUKLAR

Doğum Kaydı: Çocuklar, “vatandaşlığını” anne veya babadan alır ve doğan çocuklar, göçmenlerin çocukları da dahil olmak üzere, kaydedilmişti.

Çocuk İstismarı: “Yasa” açıkça çocuk istismarını yasaklamaz ancak çocuğun cinsel istismarını yasaklar ve bunun cezası altı yıla kadar hapistir. Çocukların istismar edildiği konusunda haberler vardı. Aile içi şiddet konusunda olduğu gibi bu tür sorunlara yasal çözümler aramaya yönelik sosyal ve kültürel caydırıcı faktörler vardı.

Erken Yaşta ve Zorla Evlilik: Asgari evlilik yaşı kızlar ve erkekler için 18'dir. 16 veya 17 yaşındakiler aile rızası olursa “mahkeme” izniyle evlenebilirler.

Çocuklara Yönelik Cinsel İstismar: “Anayasa” çocukların ticari olarak cinsel istismarını yasaklamaktadır ve yetkililer genelde bu yasağı uyguladı. Cinsel ilişkide rıza yaşı 16'dır. 16 yaşından küçüklere yönelik tecavüz veya tecavüze yeltenme suç olup, bu suçu işleyenler hakkında ömür boyu hapse varan azami ceza vardır. Eğer saldırgan 18 yaşından küçükse

ve kurbanla yaş aralığı iki yıl veya daha az ise bu hata olarak görülür ve iki yıla kadar hapislik, belirtilmeyen miktarda para cezası veya her ikisi birden verilir. Temmuz ayında çıkarılan yeni bir “Bilişim Suçları Yasası” çocuk pornografisi bulundurmaya veya yapmayı 15 yıla kadar hapisle cezalandırmaktadır.

YAHUDI KARŞITLIĞI (ANTİSEMİTİZM)

Yahudi topluluğundan genellikle iş insanı olan ve ülkede yaşamayan 150 civarında kişi vardı. Yahudi karşıtı davranışlar olduğuna dair haberler yoktu.

İNSAN TİCARETİ

Dışişleri Bakanlığı'nın *İnsan Ticareti Raporu'na* bakınız <https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/>.

ENGELLİ BİREYLER

“Anayasa” fiziksel, duyuşal, düşünsel ve zihinsel olarak engelli kişilere yönelik ayrımcılığı yasaklamakta ve sosyal yardım da dahil olmak üzere yukarıda belirtilen hakları korumaktadır. Yetkililer “anayasadaki” bu yükümlülüklerin tümünü etkin şekilde uygulamadılar. Örneğin, engelliler topluluğu kamusal alanlarda kaldırım olmayışı, kaldırımın bloke edilmesini ve toplu taşımacılığa erişimleri olmayışı gibi alt yapı eksikliklerinden şikayet ettiler.

Kıbrıs Türk Ortopedik Engelliler Derneği engelli bireylerin binalara, kaldırımlara ve kamusal alanlara erişimleri olmadığını ve kullanabilecekleri kamusal tuvaletler bulunmadığını bildirdi. Dernek ayrıca “yasanın” kamu sektörü görevlerinin yüzde dördünün engelli bireyler tarafından doldurulmasını öngörmesine rağmen “hükümetin” 2006'dan bu yana tek bir engelli bireyi bile işe almadığını kaydetti. Engelli çocuklar “devlet” tarafından finanse edilen belirli okullara gitmektedirler.

Yetkililer Ağustos 2019 itibariyle 270'ten fazla engelli bireyin "devlette" çalıştığını söyledi. Eylül ayında "Bakanlar Kurulu" özel sektörde engelli istihdamını teşvik amacıyla özel sektörde çalışan engellilerin sosyal sigorta ve ihtiyat sandığı yatırımlarının "hükümet" tarafından karşılanmasına karar verdi. Yetkililer ayrıca eylül itibariyle yaklaşık 4,986 engelli kişinin "devletten" mali yardım aldığını kaydetti

ULUSAL/IRKSAL/ETNİK AZINLIK GRUPLAR

"Anayasa" ayrımcılığı yasaklamaktadır ve Kıbrıslı Türk yetkililerin yönettiği bölgede yaşayan 310 Kıbrıslı Rum ve 62 Maronite yönelik muamele konusunda yetkililer 1975 III. Viyana antlaşmasını temel kaynak olarak almaktadır. Kıbrıslı Türk yetkililerin yönetiminde olan bölgede yaşayan Kıbrıslı Rumlar ve Maronitler, buradaki bazı mallarına sahip çıkabiliyorlardı ancak devlet yönetimindeki bölgede yaşayan mirasçılarına bu malları bırakamıyorlardı. Devlet yönetimindeki bölgede yaşayan Maronitler kuzeydeki mallarını, ancak Türk ordusu kontrolünde değilse veya Kıbrıslı Türklere tahsis edilmemişse, kullanabiliyorlardı.

Evlerde çalışan yabancı işçiler ayrımcılığa ve zaman zaman da şiddete maruz kaldılar.

Kıbrıs Türk Amme Memurları Sendikası (KTAMS), birçok yabancı işçinin asgari ücretin altında maaş aldığını bildirdi.

Bir STÖ, pandemi sırasında Türkiye'den gelen mevsimlik işçilerin ödenmediğini ve yetkililerin nihayetinde Türkiye'ye ulaşmalarını sağlayana kadar birkaç ay Kıbrıs'ta ortada kaldıklarını bildirdi. Şubat ayında, Omağ İnşaat tarafından istihdam edilen yaklaşık 300 Bangladeşli, Pakistanlı ve Sri Lankalı yabancı işçi, dört aydır maaşlarını almadıklarını polise bildirdi. Yabancı işçiler polise herbirinin "vize / çalışma izni ücretleri" için şirkete 1,390 dolar verdiklerini ve Omağ İnşaat'ta polis olarak poz veren kişiler tarafından maaşlarını alamadıkları için sessiz kalmaları yönünde tehdit edildiklerini söylediler. İşçiler ayrıca sahte "polis memurlarının" mafya üyesi olduklarına inandıklarını ve o zamandan beri haber alınamayan üç işçiyi götürdüklerini bildirdi.

13 Mart'ta, "bakanlar kurulu" koronavirüsün yayılmasını önlemek için bir karar aldı ve kuzeyde evlerde çalışan hizmetçiler de dahil olmak üzere özel sektör çalışanlarının evlere işe gitmelerini yasakladı. "Hükümet," COVID-19 salgınına bağlı işeri kapanmalarından etkilenen bazı özel sektör çalışanları için aylık 1,500 Türk Lirası (195 \$) yardım ödemesi açıkladı ancak yardımı "KKTC" ve Türk vatandaşlarıyla sınırladı ve diğer tüm yabancı işçileri yardım dışında tuttu.

Kıbrıslı Türkler tarafından yönetilen bölgede Kürtlere karşı sosyal ve iş ayrımcılığı raporları ve polislin Kürt faaliyetlerini, yakından izlediği iddiaları vardı.

Kıbrıs Türkler tarafından yönetilen bölgedeki üniversitelerde okuyan yaklaşık 10,000 Afrikalı öğrencinin bir kısmının, barınma, istihdam ve kanun uygulayıcı kuvvetlerle etkileşimde ırk ayrımcılığı yaşadığı bildirildi.

Kıbrıslı Türklerin tarafından yönetilen bölgedeki üniversitelerde Türk öğrenciler dışında otuz ila kırk bin yabancı öğrenci öğrenim görmektedir. Nisan ayında Kıbrıs'taki Uluslararası Öğrencilerin Sesi (VOIS), yetkililerin vatandaşlara dağıtılan yiyecek paketlerinden yabancı öğrencilere vermediğini söyledi. VOIS, yetkililerin kapanma ve salgın sırasında yabancı öğrencileri görmezden geldiklerini ve onları tıbbi ve diğer desteklerden mahrum bıraktıklarını iddia etti. Bir öğrenci örgütü, bekar bir anne olan Afrikalı bir öğrencinin, kendisine ve çocuğuna hapisanede yiyecek sağlanması umuduyla, Gazimağusa polis karakolundaki yetkililerden kendisini tutuklamalarını istediğini bildirdi.

Mart ayında VOIS, eski "başbakan" Ersin Tatar'ı televizyonda yaptığı ırkçı bir açıklama için eleştirdi. Şöyle demişti, "KKTC'de yaşayan binlerce Afrikalı öğrenciye bakma sorumluluğu bu kişileri kim getirdiyse onlardadır. Üniversite getirdiyse üniversite, çalışma için geldiyse o. Covid-19 krizi öncesinde de bu durum sıkıntıydı. Bu onları temizlemek için bir fırsat olabilir. Bu ırkçılık değil, ama kendi vatandaşlarımızı korumamız lazım."

Haziran ayında VOIS, Kıbrıslı Türkler tarafından yönetilen bölgede yaşayan yabancı üniversite öğrencileriyle çevrimiçi yapılan bir araştırmanın sonuçlarını açıkladı:

Görüşülenlerin yüzde 88,2'si ırkçılığın kurbanı olduklarını söyledi; Bu ırk ayrımcılığının yüzde 52,6'sı kampüs içinde ve yüzde 40'ı kampüs dışında gerçekleşti. Ayrıca yüzde 81,4'ü ırkçılığın Kıbrıslı Türkler tarafından yönetilen bölgede ciddi bir sorun olduğunu ve toplum içinde ele alınması gerektiğini söyledi.

MHD, "işçileri bakanının" yabancı öğrencilere yeterli desteği sağlamadığını söyledi. MHD, sayıları bilinmeyen ve çok yüksek risk altında olarak tanımladıkları gruplar arasında kayıt dışı öğrenciler, işçiler ve göçmenleri saydı. MHD ayrıca, STÖ'erin COVID-19 kısıtlamaları nedeniyle şikayetleri araştırmak veya ihtiyacı olanlara bağış dağıtmak için evlerinden ayrılamadıklarını söyledi.

CİNSEL YÖNELİM VE TOPLUMSAL CİNSİYET KİMLİĞİNE DAYALI ŞİDDET EYLEMLERİ, SUÇLAŞTIRMA VE DİĞER İSTİSMAR TÜRLERİ

"Anayasa" barınma, istihdam, uyruk kanunları konusunda ve cinsel yönelim veya cinsiyet kimliğine dayalı devlet hizmetlerine erişim konusunda LGBTİ kişilere karşı ayrımcılığı yasaklamaktadır. Yetkililer "yasayı" etkili bir şekilde uygulamamışlardır.

İstihdam, barınma, eğitim veya sağlık hizmetine erişimde cinsel yönelim ya da toplumsal cinsiyet kimliğine dayalı resmi veya toplumsal ayrımcılık konusunda kayıtlı bir olay yokken, LGBTİ topluluğunun üyeleri potansiyel ayrımcılıktan kaçınmak için LGBTİ bireylerin yüksek çoğunluğunun cinsel yönelim veya toplumsal cinsiyet kimliklerini gizlediklerini belirtti.

Kuir Kıbrıs Derneği LGBTİ bireylerin sıklıkla cinsel yönelim veya toplumsal cinsiyet kimliklerine dayalı ayrımcılık için hukuki çarelere erişimleri olmadığını çünkü yetkililerin bunları uygulamaya koymadığını söyledi.

BÖLÜM 7. İŞÇİ HAKLARI

A. ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ VE TOPLU SÖZLEŞME HAKKI

“Yasa” polis ve Kıbrıs Türk güvenlik kuvvetleri mensupları dışındaki çalışanlara kendi tercihlerine dayalı bağımsız sendika oluşturma ve sendikaya üye olma hakkı verir. “Yasa,” sendikalara faaliyetlerini müdahale edilmeden yürütme izni ve çalışanların 24 saatten fazla grev yapmayı planlaması durumunda yetkililere yazılı olarak bildirilmesi halinde grev yapma hakkı tanır. “Yasa” “yargıçların,” polis mensuplarının veya diğer Kıbrıs Türk güvenlik kuvvetleri üyelerinin grev yapmasına izin vermez. “Bakanlar Kurulu” genel sağlık, güvenlik ve kamu düzenini etkileyen veya gerekli hizmetlerin uygulanmasını engelleyen herhangi bir sektördeki grevi yılda iki kez 60 güne kadar yasaklama hakkına sahiptir. Gerekli hizmetlerin neler olduğuna dair bir liste yoktur. “Çalışma bakanlığı”, işverenlerin istihdam konusunu bir sendikaya üyelik veya üye olmama veya grevlere katılım durumuna bağlayamayacağını bildirdi. “Yasa” sendikal faaliyetler için işten çıkarılan işçilerin yeniden işe dönüşünü sağlamaz. “Hükümet” uygulanabilecek “yasaları” etkin şekilde uygulamadı.

İşçi sendikası temsilcilerine göre örgütlenme özgürlüğü ve toplu sözleşme hakkı olmasına rağmen, çok az sayıda özel sektör çalışanı sendikalıydı.

Bir sendika temsilcisi, özel sektör çalışanlarının iş esnasında bu hakkı kullanıp işlerin etkilenmesi halinde işverenlerin muhtemelen çalışanları kovacağını söyledi. Bazı şirketler çalışanlarını şirketin onayladığı veya idare ettiği sendikalara katılmaları için baskı yaptı. Bağımsız sendikaların temsilcileri, yetkililerin kamu sendikaları yaratarak bağımsız sendikaların gücünü zayıflattığını öne sürdü.

Kıbrıs Türk Amme Memurları Sendikası (KTAMS), kamu sektörü çalışanlarının yüzde 35'inin ve özel sektör çalışanlarının yüzde 0,5'inin sendikalara üye olduğunu bildirdi. Polis ve diğer Kıbrıs Türk güvenlik güçleri mensupları sendikalara üye olamaz.

Çalışma yetkilileri yeterli teftiş gerçekleştirmedi. "Yasayı" ihlal etmekle suçlu bulunan işverenlerin cezaları, ihlalleri caydırmak için yetersizdi ve ara sıra uygulandı.

Mart ayında DEV-İŞ sendikası, Büyükkonuk belediyesinde çalışan üyeleri için süresiz grev başlattı. Sendika, üyelerinin Kasım ayından beri maaşlarını ve 2019'dan beri de geleneksel 13. ay ikramiyelerini almadıklarını iddia etti. Grevin sekizinci gününde, "bakanlar kurulu," "temel hizmetlerin sağlanmasını engellediği" gerekçesiyle grevi yasakladı. " Belediyede istihdam edilen sendika üyeleri daha sonra iş yavaşlatmaya başladı. Polis, "bakanlar kurulu" kararına uymadıkları gerekçesiyle soruşturma başlattı. Nisan ayında, DEV-İŞ üyeleri ve Büyükkonuk "belediye başkanı" Aralık ve Ocak maaşlarının ödenmesi ve 13. ay ikramiyesinin taksitle ödenmesini içeren bir anlaşma imzalamak üzere "İçişleri Bakanlığı'na" davet edildi. Sendika 13. ay ikramiyesinin ödenmediğini, ancak diğer tüm maaşların bir aylık gecikmeyle ödendiğini bildirdi.

Kamu ve yarı kamu kuruluşlarında çalışanlar toplu sözleşme antlaşmalarından faydalanmaktaydı. Yarı kamu kuruluşlarında çalışanları kamu ve özel girişimle ortak yürütülen şirketlerde çalışmaktaydı. Örneğin "hükümet" idari işleri yürütürken şirketin bütçesi özel kaynaklardan gelmekteydi.

B. ZORLA VEYA ZORUNLU ÇALIŞTIRMA YASAĞI

"Anayasa" her türlü zorla veya zorunlu çalıştırmayı yasaklar ancak "hükümet" bu yasağı etkin şekilde uygulamadı. "Yasayı" çiğneme cezaları, diğer ciddi suçların cezasına kıyasla yeterince caydırıcı değildi.

Yıl boyunca, özellikle tarım, inşaat ve sanayi sektörlerinde zorla çalıştırma haberleri yer aldı. Bir işçi sendikası temsilcisi, inşaat ve tarım sektöründeki göçmen işçilere daha az ödeme yapıldığını, haftalıklarının ödenmediğini, dövüldüklerini ve ülke dışı edilmekle tehdit edildiklerini söyledi.

Bir araştırmacı, yüksek sayıda Afrikalı ve Güney Asyalının kaçak olarak getirilmesi ve ticareti için üniversite sektörünün kullanıldığını raporladı. Kıbrıslı Türkler tarafından yönetilen bölgeye geldikten sonra üniversite ücretlerini ödeyemeyen bazı yabancı öğrenciler zorla çalıştırılma da dahil sömürüye karşı savunmasız hale geldiler.

Dışışleri Bakanlığı'nın *İnsan Ticareti Raporu'na* da bakınız <https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/>.

C. ÇOCUK İŞÇİLİĞİNİN YASAKLANMASI VE ASGARİ İSTİHDAM YAŞI

“Anayasa” çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerini yasaklamaktadır. Kısıtlı istihdam için asgari yaş, eğitimin zorunlu olduğu 15 yaş olarak belirlenmiştir. İşverenler özel bir statü altında 15 ile 18 yaş aralığındaki çocukları çıraklık pozisyonlarında işe alabilirler. 15 yaşın üzerindeki çocukların günde altı saatten ve haftada toplam 30 saatten fazla çalıştırılması yasaktır. “Yasa” 15 ile 18 yaş aralığındaki çocukların yemek saatlerinde, geceleyin, ağır fiziksel işlerde ve tehlikeli koşullar altında çalışmasını yasaklamaktadır. “Yasa” ayrıca işverenin her altı ayda bir çocuğun yaptığı fiziksel işin çocuklara uygun olduğunu gösteren bir sağlık raporuyla kanıtlaması gerektiğini söyler. Yazılı ebeveyn izni de gereklidir ve çocuklar tam zamanlı bir işçinin saatlik ücreti kadar ödenme hakkına sahiptir.

Yetkililer, raporlama döneminde çocuk işçiliği yardım hattına üç şikayet geldiğini bildirdi: Bunlar inşaat şantiyelerde çalışan iki çocuk ve bir markette çalışan bir çocuktur.

“Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı” çocuk çalışma “kanunlarını” ve politikalarını uygulamakla yükümlüdür. Kaynaklar ve teftişler yeterli değildi ve bu ihlallerin cezaları diğer ciddi suçların cezasına kıyasla yeterince caydırıcı değildi.

Yetkililer "yasaları" her zaman etkili bir şekilde uygulamadılar ve STÖ'ler, tarım, imalat, otomotiv ve inşaat sektörlerinde genelde Türk çocuklarının ailelerinin yanında çalıştığını bildirdi. STÖ'ler, çocukların şantiyeler gibi tehlikeli koşullarda çalıştığını ve “yasal” yasaklara rağmen ağır fiziksel işlerde çalıştırıldıklarını bildirdi.

Tarım ve imalat sektörüne nazaran daha az olsa da kayıt dışı kent ekonomisi içerisinde de çocuk işçiliği bir sorundu. Küçük çocukların aile tarlalarında ve aileler tarafından işletilen dükkanlarda okul sonrası çalışmaları yaygındı.

D. İSTİHDAM VE MESLEK TEMELLİ AYRIMCILIK

“Anayasa” genelde ırk, cinsiyet, engelli olma durumu, dil, cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet kimliği, veya sosyal köken temelinde istihdam ve meslek ayrımcılığını yasaklamaktadır. “Yasa” din, siyasi görüş veya HIV pozitiflik durumunda işe almada ayrımcılık yapılmamasından açık bir şekilde bahsetmemektedir. Yetkililer bu yasaları etkin şekilde uygulamadılar ve ihlallerin cezaları, diğer sivil haklarla ilgili “yasalarındaki” cezalara kıyasla yeterince caydırıcı değildi.

İstihdam veya mesleklerde ırk, etnik köken, cinsiyet, ve engellilik durumu temelinde ayrımcılık olmuştur.

Yetkililer, Kıbrıslı Türklerin yönetimindeki bölgede 49,495’den fazla kayıtlı yabancı işçi olduğunu ve bu kişilerin başlıca Türkiye, Pakistan, Türkmenistan, Bangladeş, ve Filipinler’den geldiğini belirtmiştir. Yabancı göçmen işçiler, etnik köken, ırk ve dini inançlara dayalı toplumsal ayrımcılıkla karşılaştılar. Kıbrıslı Rumlar sosyal ve istihdam ayrımcılığıyla karşılaştılar.

Kadınlar işyerlerinde cinsel tacize maruz kaldı, ancak cinsel taciz vakalarının çoğu bildirilmedi. Kadınlar erkeklere göre çok daha az idari pozisyonlarda yer aldı. LGBTİ bireyler ayrımcılıktan kaçınmak için genellikle işyerlerinde cinsel yönelim ve cinsel kimliklerini gizlediler. Engelli kişilerin rutin olarak işyerlerine erişmeyi fiziksel olarak zor buldular.

E. KABUL EDİLEBİLİR ÇALIŞMA KOŞULLARI

“Hükümet” yıl içerisinde asgari ücreti artırdı ancak enflasyon ve hayat pahalılığı yapılan artışı geçtiği için, dört kişilik bir aile için asgari ücret fakirlik sınırının altında kalmaya devam

etti. "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı" asgari ücretin uygulanmasından sorumludur, ancak bunu etkin bir şekilde yapmamıştır. Uyulmaması halinde cezalar bu ihlalleri caydırmak için yeterli değildi.

"İstatistik dairesine" göre, yoksulluk sınırı ayda 3,769 Türk Lirası (450 \$) olarak tahmin ediliyordu.

Kamu sektöründe ek mesai için yapılan ödemeler vardı. Özel sektörde de ek mesai ödenmesi gerekmesine rağmen sıklıkla ödenmemekte idi. "Yasa" zoraki ek mesaiyi yasaklar ve yıllık tatillerin ödenekli olmasını öngörür.

İş güvenliği ve sağlık standartları yetersizdi. Yetkililer güvenlik ve sağlık standartlarını etkili bir şekilde uygulamadılar ve müfettiş sayısı uygulamaları yaptırabilmek için yeterli değildi.

Çok uluslu şirketlerin sağlık ve güvenlik standartlarına uyduğu bildirildi. İşçiler, işlerini tehlikeye atmadan, sağlıklarını veya güvenliklerini tehlikeye atan durumlardan kendilerini kurtaramadılar.

Yetkililer haber vermeden teftişler yapabilir veya yaptırımlar uygulayabilirdi, ancak sendikalara ve derneklere göre teftişler yeterince yapılmadı. Yetkililer ihlal iddialarında bulunan göçmen işçileri sıklıkla sınır dışı etti. Yetkililer, ihlalleri yapanları cezalandırmadı ve işçilerin haklarını korumak için yeterli teftişler yapmadı. "Hükümet" kayıt dışı ekonomideki işçiler için sosyal korumalar oluşturmadı. Göçmen işçiler için gerek sağlanan gerekse işçilerin kalmak için kendilerinin ödedikleri konaklama koşulları standartların altındaydı.

İş koşullarında, özellikle de tehlikeli sektörlerde ve kırılgan gruplar konusunda az iyileştirme oldu.

Yetkililer, yıl içinde iki ölüme neden olan 179 büyük sanayi kazası meydana geldiğini bildirdi. "Yetkililer" ayrıca sekiz kişiye (çalışmama durumu nedeniyle) emekli maaşı bağladıklarını bildirdi.